

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Meghalt Radocza János*

Forrás: .....

Ar. Est

Bp
(Hely)

1926. 1. 29.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Radocza János

Idő

"1926"

Személy

Meghalt Radocza János

— Az Est tudósítójától —

Radocza János ma éjjel kilencvenegy éves korában meghalt. Az öreg úrral a régi Pest egyik érdekes alakja tűnik el. Már akkor szerepet játszott, amikor Pest-Buda és Ó-Buda még három külön város volt. Ott volt azok sorában, akik megteremtették Magyarország új modern fővárosát. A teremtő különös kegyelme megadta neki azt az örömet, hogy szeme előtt nőtt hatalmassá az a város, amelynek egész életét szentelte. Ott volt a székesfőváros első közgyűlésén az alakulásnál és ott volt az ötvenesztendő jubiláris közgyűlésén is. A kegyelet beválasztotta a mostani törvényhatóságba is Radocza Jánost, de természetesen annak életében nem vehetett részt. Mindenestre mint bizottsági tag, mint igazi városatyja halt meg, a főváros saját halottját siratja benne.

Az öreg urat utoljára a mostani törvényhatóság alakuló ülésén látta a nyilvánosság. Ott ült a tanácsnokok mögött az első sorban, egykedvűen nézegetett körül. Egy órát tartózkodott csak a teremben és azután eltávozott, hogy többé oda vissza ne térjen. A tisztújítási választások hevében megegyeszer ki akarták ragadni visszavonultságából és be akarták vonni a párt harcok küzdelmébe. Autót küldtek érte, előkelő emberek kopogtattak az ajtaján, de az ágya mellett ott állt őrt az orvos és kijelentette,

hogy nem engedi elvinni leszavazni az aggastyánt, Budapest születésének nagy tanuját. Azóta fel sem kelt és most lelke, mely annyi szép ideálért lángolt, itthagya ezt a várost, amely mindene volt.

Radocza János a legutolsó időkig megtartotta szellemi frissességét, természetesen a patriarkális kor következményei nála is jelentkeztek, de emlékeit nagyon jól tartogatta agyának rekeszeiben. A főváros felszázados jubileumán beszéltünk vele. Nem keletkezett neki semmiféle írat, még a dátumokat is pontosan mondotta meg, révedező tekintete felcsillámlott, amikor a régi Pestről és az új Budapest születéséről beszélt. Nemesak városi politikus volt, de valahogy ezekkel a problémákkal foglalkozott legszívesebben. Az országgyűlésen a régi Terézvárost képviselte. A millenniumi beszédet is ő mondta, politikai küzdelmében mindig az első sorokban harcolt, ezekről azonban már alig beszélt, ellenben szinte kísérteties erővel elevenedett meg a régi Pest önvalóságában, amelyet lapunk számára mondott el. A szobában stilszerűen a gázlámpa fénye pislákkolt, a villanyt az öregúr nem vezette be, elég modern volt neki a gázvilágítás is. A felesége kezét fogta, néha hozzá intézett egy-egy tudakozódó kérdést és azután beszélt folyékonyan, mintha nem nyomná annyi súlyos esztendő a vállát. Érdekes

önéletrajza

a következő:

— 1872-ben kezdtünk hozzá a nagy munkához, a három város egyesítéséhez. Nehéz volt, hiszen Ó-Buda még kincstári koronauradalom is volt, sor-

ba tárgyaltunk tehát mind a három város törvényhatóságával. Engem már 67-ben beválasztottak a pesti képviselőtestület tagjai közé és 1920-ig egyfolytában Pest törvényhatóságának tagja voltam. Büszkén emlékszem vissza arra a harcra, amelyet Budapest megmagyarosítása érdekében folytattunk.

Az 1872. évi fővárosi törvény előkészítésére háromtagú bizottságot küldtek ki, amely Steiger Gyulából és Tavaszai Endréről állott és a harmadik tagja én voltam. Mi terézvárosiak Török Józsefnél, a mostani Török patikárius apjánál, a Király utcában gyűltünk össze. Sokat járt közénk Gorove István, az alkotmányos minisztérium földművelésügyi minisztere is, ekkor merült fel közöttünk az idea, hogy bevezünk a törvénybe egy paragrafust, amely szerint

a törvényhatósági bizottság nyelve magyar lesz.

— Megvallom őszintén, bizony sokan aggodalmaskodtak s

azt hitték, hogy ebből komoly bajok fognak származni,

a jobbára németajkú lakosság el fog keseredni s az ellenszenv valamilyen formában ki fog törni.

Mindenki azt mondta, hogy különösen nekem lesz nehéz helyzetem, mert a Terézváros tisztán német, míg a Józsefvárosban már magyarok is laknak, sőt a Ferencvárosban ahol Vidacs vezetett, többségben voltak a magyarok. Én nem aggodalmaskodtam s egészen nyíltan kijelentettem, hogy a terézvárosi németekben teljesen megbízom, mert azok igazi jó magyarok.

— Egy kissé azért elfogódva mentem Csicsánszky Pál gyáruccai kocsmájába, ahol a terézvárosi polgárok találkoznak szoktak. Ott volt, ahová később a Wodianerek palotáját építették. Akkoriban még nem voltak politikai kaszinók, csupán a kiskocsmába jártak a polgárok. A mi vendéglőnknek Pauli klub volt a neve. Itt megvacsoráztak az emberek, nekünk vezetőknak pedig külön kis termet tartottak fenn. A lapok akkor már nyilvánosságra hozták, hogy a magyart hivatalos nyelvvé akarjuk tenni, s így már mindenki tudott róla. Amikor benyitottam, a teréz-

városi német polgárság felugrott és lelkes éljenzésben tört ki. Volt egy pékmesterünk is, derék ember volt, törte a magyart, kifecamította a szavakat, de gondolkozásában igazi jó magyar volt. Ő volt köztük a lehangosabb.

— Mi képviselők az országházban folytattuk a harcot az egységes Budapestért. A mi tervezetünket az országgyűlésen Steiger Gyula referálta és úgy a Ferenc, mint a József- és a Terézváros képviselői nagy beszédekre készültek. Előzőleg kényes kérdéseket is el kellett intézni. A főpolgármester-séggel voltunk megakadva, mert nem akartuk azt, hogy főispáni színezete legyen s egyszerűen öfelsége kinevezze. Ezért úgy határoztunk, hogy három embert jelöl ki a király s abból a közgyűlés egyet választ. Elmentünk Deák Ferenchez, aki megvitatta velünk a dolgot és végül hozzájárult. Engem két alkalommal is jelöltek erre a magas állásra, de mint fiatal ügyvédnek más elfoglaltságom volt és megköszöntem a bizalmat.

— Erősen készültünk a virilizmus elleni harcra és ezt *Lónyai* Menyhért miniszterelnöknek tudomására is hoztuk. Összel volt s a költségvetést még nem tárgyaltuk le. A miniszterelnök

erre megkért, hogy lehetőleg röviden beszéljek. Ennek engedelmességni kellett. Pedig én nagy beszédre készültem, ez lett volna a szűzbeszédem, amely még most is megvan valahol készen. leírva. Természetesen nem mondhattam el. Végül elfogadták a törvénytervezetet, a magyar nyelvet is akceptálták, de bizony a *virilizmus elleni harcunk meddő maradt.*

— Ekkor kezdődött meg a 34-es bizottság munkálata, amely az egyesítést aprólékosan kidolgozta. A budaiak *Hassmann* Ferenc érdekében kardoskodtak, aki Buda városának volt a polgármestere és aki nagy multtal dicsekedhetett. Már a forradalom alatt Buda élén állott, azután Kossuth mellé került, akit követett az emigrációba, majd Amerikában telepedett le, ahol gazdálkodott és anyagilag rendbehozta magát. Mi *Ráth* Károlyt pártoltuk. *Ráth* az ügyvédség érdekében sokat tett, mert tudni kell, hogy a Bach-korszakban csak 25–30 ügyvéd volt kinevezve, a kancellária nem adott ki több engedélyt. A harcban mi győztünk. Ugy emlékszem, mintha ma lenne, *Ráth Károlyt megkocsikáztattuk Pesten, Budán, Ó-Budán, sőt a Várba is felvittük.* Szép meleg idő volt, ragyogott a napsugár. Mindenütt csak boldog arcokat láttunk.

— Azután megindult a verki, amely nagyon szépen működött a három *Károly* vezetésében. *Ráth Károly, Kammermayer Károly és Gerlóczy Károly.* Mi pedig tovább dolgoztunk, járunk a Pauli klubba, ahol csináltunk városi politikát, sőt beleszóltunk az országos politikába is. Ez volt a kezdet, azután jöttek a nagy küzdelmek...

Ezeket mondotta el *Radocza János*, amikor három évvel ezelőtt Budapest jubileumán visszaemlékezett. A későbbi időkből is volt egy-egy epizódja, amelyre vissza tudott emlékezni, de a kezdet az indulás volt az, amely agyát leginkább foglalkoztatta. Amíg beszélt, látszott, hogy a régmúlt idők újra leperegtek előtte. Most már csak a lelke álmodik tovább a nagy Budapest jövőjéről.

Radocza János temetése

*Radocza János*nak, aki a főváros közgyűlésének meglakulása óta tagja, a város dízsír helyet ajánlott fel. A városházán megjelent az elhunytak fia és délutánra meg fogják állapítani a temetés részleteit. A temető a kerepesi úti temetőben lesz és a zon a főváros pártjai testületileg fogntk résztvenni.

A pártok még nem voltak abban a helyzetben, hogy a temetés részleteiről megbeszéléseket folytathattak volna.